

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa palkkatuetta työtä ja työssäolohtoa koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

-

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäolohtoa ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnaisista poikkeuksista?

-

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Työllisyysrahaston arvion mukaan hallituksen esityksellä olisi merkittävä laskeva vaikutus Työllisyysrahaston rahoittamiin työttömyysturvaetuusmenoihin. Vuonna 2024 vaikutuksista toteutuisi vasta pienempi osa, mutta vuonna 2025 vaikutuksista toteutuisi jo suurin osa. Vuonna 2026 vaikutukset toteutuisivat jo täysimääräisinä. Lisäksi hallituksen esitys vähentäisi Työllisyysrahaston eläkkeiden rahoittamiseen tarkoitettuja etuusmenoja. Työllisyysrahaston arvio on, että täysimääräisenä toteutuessaan etuusmenovaikutukset Työllisyysrahastolle olisivat saman suuntaiset kuin hallituksen esityksessä arvioidut etuusmenovaikutukset.

Työllisyysrahasto ei ole erikseen arvioinut työllisyysvaikutusten seurausta Työllisyysrahaston taloudelliseen tilanteeseen. Hallituksen esityksessä esitettyjen etuusmenovaikutusten lisäksi vakuutusmaksutasoon vaikuttaa monta muuta erillistä muuttujaa, mm. yleinen työllisyyden ja työttömyyden kehitys sekä kansantalouden syklit.

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

Työnantajiin kohdistuvia vaikutuksia - Ansiopäivärahan tason porrastamisen vaikutukset omavastuumaksun määrään

Ansiopäivärahan tason porrastaminen vaikuttaisi työnantajan työttömyysturvan omavastuumaksun toimeenpanossa. Se vaikuttaisi työnantajalle määrättävän omavastuumaksun suuruuteen.

Omavastuumaksu voi tulla määrättäväksi kahdella toisensa poissulkevalla perusteella. Omavastuumaksuvelvollisuuden peruste määräytyy sen mukaan, kumpi edellytys täyttyy kunkin työntekijän kohdalla ensin.

Ensimmäinen peruste on se, että työsuhteen irtisanomisesta tai työntekijän lomauttamisesta johtuva työttömyys jatkuu niin, että henkilölle syntyy oikeus lisäpäiviin. Tämän perusteen mukaan omavastuumaksun määrä on se etuusmenoa vastaava määrä, joka irtisanotulle tai lomautetulle työntekijälle tulisi ansiopäivärahan suuruusena maksettavaksi siitä lukien, kun hänen oikeutensa lisäpäiviin alkaa, siihen saakka, kunnes hän täyttää 63-65 vuotta (syntymävuodesta riippuen). Etuusmeno on kuitenkin aina vähintään yhden vuoden etuusmenoa vastaava määrä.

Toinen peruste on se, että henkilöllä työsuhteen irtisanomisesta johtuva 60-62 vuoden iän täyttämisen jälkeen alkanut oikeus työttömyyspäivärahaan jatkuu hänen täytettyään 63-65 vuotta. Tällöin omavastuumaksun määrä on se ansiopäivärahan suuruista etuusmenoa vastaava määrä, jonka ajalta irtisanotulle työntekijälle on maksettu työttömyysetuutta työsuhteen päättymisestä siihen saakka, kunnes hän täyttää 63-65 vuotta. Laskennan perusteeksi valikoituva ikä määräytyy syntymävuoden perusteella.

Työllisyysrahaston vakiintuneen käytännön mukaan lisäpäiväoikeuden perusteella syntyvän etuusmenon määrä perustuu työttömyyskassan määrittelemään täyteen 1. lisäpäivän ansiopäivärahaan. Lisäpäivämeno lasketaan täyden 1. lisäpäivän ansiopäivärahan mukaan niissäkin tilanteissa, joissa henkilö todellisuudessa on saanut ansiopäivärahan esimerkiksi työtulolla soviteltuna, sosiaalietuudella vähennettynä taikka sittemmin kumotun aktiivisuusedellytyksen

johdosta alennettuna. 1. lisäpäivän ansiopäivärahalla ilmoitettuun päivärahaan voi sisältyä mahdollinen korotettu ansio-osa mutta ei lapsikorotusta.

Lakiehdotus tarkoittaisi sitä, että henkilön lisäpäiväoikeuden perusteella saamat ansiopäivärahat maksettaisiin täydestä ansiopäivärahasta 75 prosentin tasolle alennettuna. Seuratakseen vakiintunutta linjaansa Työllisyysrahasto kuitenkin määräisi omavastuumaksun täyden 1. lisäpäivän ansiopäivärahan suuruisena.

Esimerkki 1: Jos suurtyönantaja irtisanoo 1.6.1963 syntyneen henkilön niin, että työsuhteen päättymispäivä on 31.12.2024, 1. lisäpäivä olisi 11.12.2026. Tällöin maksuveloittepäivien lukumäärä olisi 384. Jos henkilön ansiopäivärahan määrä olisi 90,00 euroa päivässä (vastaa noin 3 500 euron kuukausipalkkaa), omavastuumaksun suuruudeksi tulee 31 104,00 euroa ($384 \text{ pv} \times 90,00 \text{ €/pv} \times 90 \%$). Mikäli Työllisyysrahasto määräisi omavastuumaksun 1. lisäpäivän ansiopäiväraha 75 prosentin tasolle laskettuna, omavastuumaksun määrä olisi 23 328,00 euroa.

Määrättäessä omavastuumaksua toisella perusteella eli ennen lisäpäiväoikeuden syntymistä 63-65 vuoden iän täyttämisen perusteella työttömyyskassa ilmoittaa Työllisyysrahastolle todellisen etuusmenon määrän, joka irtisanotulle työntekijälle on maksettu 63-65 vuoden ikään mennessä. Etuusmeno lasketaan sen perusteella, mitä irtisanotulle työntekijälle on todellisuudessa maksettu ansiopäivärahan suuruisena 60-62 vuoden iän täyttämisen jälkeen alkaneen päivärahoikeuden perusteella työsuhteen päättymisestä siihen saakka, kunnes hän on täyttänyt 63-65 vuotta. Tällöin siis mahdolliset korotusosat tai etuuden maksaminen soviteltuna tai vähennettynä vaikuttavat etuusmenon suuruuteen. Myös lapsikorotukset otetaan mukaan. Ansiopäivärahan maksaminen 75 prosentin tasolle alennettuna vaikuttaisi siis tässä perusteessa.

Esimerkki 2: Jos suurtyönantaja irtisanoo 1.6.1963 syntyneen henkilön niin, että työsuhteen päättymispäivä on 24.6.2026, maksuveloittepäivien lukumäärä olisi 498 päivää. Henkilö ei ennästä päästä lisäpäiville ennen 65 vuoden iän täyttämistä, joten omavastuumaksuvelvollisuuden peruste määräytyy 65 vuoden iän täyttämisen perusteella, ei lisäpäiväoikeuden saamisen perusteella. Jos henkilön ansiopäivärahan määrä olisi 90,00 euroa päivässä (vastaa noin 3 500 euron kuukausipalkkaa), omavastuumaksun suuruudeksi tulee 40 338,00 euroa ($498 \text{ pv} \times 90,00 \text{ €/pv} \times 90 \%$). Lakimuutoksen jälkeen omavastuumaksun määrä olisi 31 590,00 euroa.

Näin ollen omavastuumaksun lopulliseen suuruuteen vaikuttaisi se, määrätäänkö omavastuumaksu lisäpäivämenon mukaan vai 63-65 vuoden iän täyttämisen perusteella. Jos se määrättäisiin lisäpäiväoikeuden saamisen perusteella, etuusmenon määrä suhteessa työttömyyspäivärahan määrään olisi suurempi.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Työnantajiin kohdistuvia vaikutuksia - Ansiopäivärahan tason porrastamisen vaikutukset omavastuumaksun määrään - Siirtymäsäännös

Ehdotetun siirtymäsäännöksen vuoksi vaikutukset omavastuumaksuun olisivat vähäiset eikä omavastuuasioita, joihin muutos vaikuttaisi, olisi kovinkaan paljoa. Omavastuumaksun kerääminen on lakkautettu ja siirtymäaika lakkautumiseen on alkanut. Muutos voisi koskea irtisanottuja tai lomautettuja työntekijöitä, jotka ovat syntyneet vuosina 1962-1964. Omavastuumaksua ei enää kerätä henkilöstä, joka on syntynyt vuonna 1965 tai sen jälkeen.

Siirtymäsäännöksiä suunnitellessa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että sekä asiakkaalla että hallinnolla on tarpeeksi aikaa sopeutua muutokseen. Käytännössä omavastuumaksun peruste syntyy irtisanomishetkellä. Työnantajat tekevät arviointeja irtisanomisten kustannuksista yleensä hieman ennen irtisanomisia. Irtisanomisten kustannuksia voi arvioida esimerkiksi käyttämällä hyväksi Työllisyysrahaston nettisivuilta löytyvää omavastuumaksulaskuria. Tästä näkökulmasta lakimuutoksella olisi takautuva vaikutus, sillä lain vaikutukset voisivat kohdistua irtisanomisiin, joita on tehty arviolta jo noin tammi-helmikuussa 2024 eli ennen kuin laki on saatettu voimaan. Takautuva vaikutus ei kuitenkaan tässä tapauksessa liene haittaavan, sillä lakimuutoksen seurauksena omavastuumaksun suuruus voi pysyä samana tai pienentyä eli lakimuutos koituisi työnantaja-asianosaisten eduksi.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Metsämäki Janne
Työllisyysrahasto

Klemola Antti
Työllisyysrahasto